

مدیریت عملکرد و تدوین استراتژی با کارت امتیازی متوازن (BSC)

مجتبی رفیعی

دفتر توسعه مدیریت و تحول اداری شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی

دیماه ۹۲

مقدمه:

کارت امتیازی متوازن نظامی برای مدیریت عملکرد است که ایده اولیه آن سال ۱۹۹۰، در خلال تحقیقات رابرت کاپلان و دیوید نورتون، در زمینه روش‌های نوین سنجش عملکرد سازمان‌ها شکل گرفت. این ایده در طول زمان توسعه و تکامل فراوان یافت تا جایی که از یک ابزار سنجش و اندازه‌گیری عملکرد، اکنون به یک نظام مدیریت استراتژیک تبدیل شده است. کارت امتیازی متوازن، استراتژی سازمان را از چهار جنبه کلیدی «مالی»، «مشتریان»، «فرایندهای داخلی» و «رشد و یادگیری» بررسی می‌کند و تأکید می‌کند که صرفاً شاخص‌های مالی تصویر روشنی از سازمان ارائه نمی‌کنند حال آن که در بسیاری از سازمانها جهت قضاوت در مورد عملکرد، به شاخص‌های مالی اکتفا می‌شود.

چهار بعد سازمان از نگاه BSC:

به اعتقاد کاپلان و نورتون، سازمانها می‌بایست از ۴ بعد مورد بررسی قرار گیرند تا بتوان تصویر روشنی از سازمان بدست آورد و بتوان برای آنها استراتژی تدوین نمود. البته نباید فراموش کرد که این وجوه عمومی هستند و در واقع هدف اصلی این است که سازمانها از وجود مختلف و در قالب یک نظام منسجم مورد بررسی قرار گیرند. لذا برخی سازمانها ۳ یا حتی ۶ وجه را برای خود تعریف می‌کنند.

۱- **منظر (وجه) مشتری:** معیارهای اصلی سنجش وضعیت مشتریان شامل رضایت، وفاداری، حفظ و نگهداری، بدست آوردن مشتریان جدید و غیره باید مورد سنجش، توجه و بهبود قرار گیرند. منظر مشتری به مدیران یادآوری می‌کند که باید آگاه شوند، آیا سازمان مشتریان خود را در رفع نیازهایشان راضی نموده است یا خیر.

۲- **منظر (وجه) فرایندهای داخلی:** با توجه به این که قوت و ضعف یک سیستم، بستگی به چگونگی انجام فرایندهای داخلی آن دارد، لازم است فرایندهایی که برای دستیابی به اهداف مربوط به مشتریان و سهامداران و ... حیاتی هستند، شناسایی شوند و مورد پرسش قرار گیرند و کارایی، راندمان و کیفیت آنها با معیارهای سنجش مناسب باید اندازه‌گیری شوند.

۳- **منظر (وجه) رشد و یادگیری:** در این بعد، هدف فراهم آوردن زیرساخت‌هایی است که تحقق هدف‌های سازمان در وجوه دیگر را ممکن سازد. این زیرساختها شامل منابع انسانی، سیستم‌های اطلاعاتی و فرهنگ سازمانی و... می‌باشند.

۴- **منظر (وجه) مالی:** کسب نتایج مالی مناسب در شرکت‌ها و موسسات اقتصادی برای بقا و رشد آنها الزامی است و اندازه‌گیری و تحلیل نتایج مالی به عنوان حاصل مهم عملکرد یک سازمان از ضروریات بررسی نقاط قوت و ضعف سازمان‌هاست. پس باید سؤال بپرسیم که اجرای موفقیت آمیز اهداف تعیین شده در سه منظر قبلی منجر به چه دستاوردهای مالی برای سازمان شده است؟

BSC در خدمت استراتژی و مدیریت عملکرد

برای کاربردی نمودن مفاهیم BSC در بحث استراتژی و مدیریت عملکرد، ضرورت دارد تا در هر یک از وجود و منظرهای ذکر شده، استراتژی‌ها و شاخص‌های عملکردی را در راستای چشم‌انداز سازمان تعیین و نسبت به اندازه‌گیری و تحلیل آن شاخص‌ها اقدام نماییم. چنانچه تحلیلهای نشان‌دهنده وضعیت نامناسب و عدم حرکت در جهت تحقق چشم‌انداز و استراتژی‌ها بود اقدامات اصلاحی و بهبود مناسب تعریف نماییم.